

Wprowadzenie

Ustawa w rozdziale 1 zawiera „Przepisy ogólne” (art. 1–4), które określają jej zakres przedmiotowy oraz definiują dziewiętnaście pojęć. W rozdziale 2 – „Bezpieczeństwo imprez masowych” (art. 5–12a) zawarto katalog obowiązków organizatora imprezy masowej oraz jej uczestników. Rozdział 3 dotyczy bezpieczeństwa meczu piłki nożnej (art. 13–18). Rozdział 4 nazwano „Służby porządkowe i służby informacyjne” (art. 19–23). Przepisy te określają konieczne warunki, które muszą spełniać odpowiednie organy w celu zapewnienia bezpieczeństwa np. w zakresie identyfikacji osób, zasad sprzedaży biletów na mecz piłki nożnej oraz wyposażenia technicznego stadionu. W rozdziale tym szczegółowo opisano obowiązki i uprawnienia służb porządkowych i informacyjnych w celu zapewnienia przez nie bezpieczeństwa podczas imprezy oraz określono także wymogi formalne w zakresie wyszkolenia i wyposażenia osób wchodzących w skład tych służb. Rozdział 5 – „Zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej” (art. 24–30) określa procedurę uzyskania zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej. W tej części wskazano między innymi organy uprawnione do wydania takiego aktu, wymagania formalne wniosku o wydanie zezwolenia. Rozdział 6 – „Kontrola bezpieczeństwa imprezy masowej” (art. 31–34a), określa uprawnienia odpowiednich organów do wydania decyzji o zakazie przeprowadzenia imprezy masowej. Rozdział 7 – „Zasady gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących bezpieczeństwa imprezy masowej” (art. 35–51), określa m.in. tryb oraz zakres gromadzonych informacji o uczestnikach imprezy masowej. Zasady odpowiedzialności organizatorów za szkody wyrządzone w związku ze zorganizowaniem imprez masowych zostały ustanowione przez ustawodawcę w rozdziale 8 – „Odpowiedzialność za szkodę w związku z zabezpieczeniem imprezy masowej” (art. 52–53). Rozdział 9 – „Przepisy karne” (art. 54–68) określa przestępstwa i wykroczenia, popełnione w związku z imprezą masową. Rozdział 9a – „Zapewnienie bezpieczeństwa w związku z organizacją Turnieju Finałowego Euro 2012” (art. 68a–68k) zawarto przepisy, które miały zapewnić bezpieczeństwo oraz porządek publiczny podczas Turnieju Finałowego UEFA EURO 2012. Przeszły one obowiązywać 31.12.2014 r. Rozdział 10 zawiera zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe.

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. [Zakres przedmiotowy]

Ustawa określa:

- 1) zasady postępowania konieczne do zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych;
- 2) warunki bezpieczeństwa imprez masowych;
- 3) zasady i tryb wydawania zezwoleń na przeprowadzanie imprez masowych;
- 4) zasady gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących bezpieczeństwa imprez masowych;
- 5) zasady odpowiedzialności organizatorów za szkody wyrządzone w związku ze zorganizowaniem imprez masowych.

1. Artykuł 1 określa zakres przedmiotowy ustawy. W historii polskiej legislacji 1 jest to drugi akt prawny, regulujący kompleksowo problematykę imprez masowych.

W porównaniu do poprzednio obowiązującej ustawy, nowy akt prawny jest o wiele obszerniejszy.

W ustawodawstwach europejskich nie stosuje się „zbiorczych” uregulowań dotyczących imprez masowych. Zazwyczaj odrębnie regulowane są wydarzenia sportowe oraz te artystyczno-rozrywkowe.

- 2 2. Zgodnie z uzasadnieniem projektu BezpImprMasU (uzasadnienie 4281 do projektu ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych) – „obszar działania wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny, wymaga szczególnego zaangażowania i wprowadzenia rozwiązań systemowych, umożliwiających sprawne i skuteczne działania oraz egzekwowanie prawa. Stąd też w ustawie zastosowano przepisy o charakterze cywilnoprawnym, karnoprawnym oraz administracyjnoprawnym”.
- 3 3. W projekcie ustawy i podczas prac nad jej zmianą, przewidywane było także uregulowanie kwestii „zorganizowanego przejazdu osób uczestniczących w imprezie masowej”. Ostatecznie wskutek rozbieżności (w dużej mierze w zakresie zgodności projektowanego przepisu z Konstytucją RP), jakie pojawiły się w trakcie prac podkomisji oraz komisji sejmowej zrezygnowano z zawarcia w ustawie przedmiotowej regulacji, a tym samym przejazdu takiego nie zalicza się do zakresu szeroko rozumianej imprezy masowej. Sankcją karną dotyczącą przejazdu zorganizowanych grup kibiców ustanowiono jednak, po ostatnich zmianach BezpImprMasU w art. 50a KW (zob. szerzej na temat kontrowersji z tym związanych – komentarz do art. (...), pkt (...)).
- 4 4. Ustawodawca nie dookreślił, inaczej niż to miało miejsce w BezpImprMasU97, na czym ma polegać „bezpieczeństwo imprezy masowej”. W art. 1 ust. 2 BezpImprMasU97 wskazano, że bezpieczeństwo imprezy masowej polega na spełnieniu przez organizatora imprezy wymogów w zakresie bezpieczeństwa osób obecnych na imprezie w czasie jej trwania, ochrony porządku publicznego, zabezpieczenia pod względem medycznym, a także stanu technicznego obiektów budowlanych wraz ze służącymi tym obiektom instalacjami i urządzeniami technicznymi, w szczególności przeciwpożarowymi i sanitarnymi. W chwili obecnej BezpImprMasU zawiera przykładowy katalog „bezpiecznej imprezy masowej”, który wprowadza o wiele więcej obowiązków niż miało to miejsca na gruncie BezpImprMasU97 (zob. szerzej komentarz do art. 5).
- 5 5. Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych nie reguluje wszystkich kwestii związanych ze stosunkami cywilnoprawnymi, które powstają w momencie zakupu biletu lub wydania dokumentu zezwalającego na przebywanie na imprezie masowej. W takim przypadku należy stosować odpowiednie przepisy KC np. te dotyczące wzorców umownych (art. 385¹ i n. KC). Kształt prawny relacji między organizatorami imprezy masowej a uczestnikami imprez masowych oparto na zasadach prawa cywilnego i podporządkowano te stosunki koncepcji tzw. umów adhezyjnych.
Tak samo procedura udzielania zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej jest regulowana nie tylko przepisami BezpImprMasU, ale także tymi m.in. zawartymi w KPA.
Procedura postępowania w przypadku osoby, która popełniła wykroczenia związane z imprezą masową jest określona także w kodeksie postępowania w KPW, zaś w sprawach o przestępstwa w KPK.
- 6 6. Pomimo, iż ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych jest dosyć szczegółowym aktem, to część obowiązków organizatora imprez masowych została określona w innych aktach.
Dla przykładu, przy organizacji imprez masowych – w przypadku wykorzystania dróg publicznych – organizator musi skorzystać z odpowiednich regulacji zawartych w PrDrog (zob. szerzej komentarz do pkt 7).

W sytuacji, gdy podczas imprezy masowej następuje sprzedaż alkoholu, organizator musi stosować przepisy zawarte w ustawie o przeciwdziałaniu alkoholizmowi, która dookreśla możliwość dystrybucji np. piwa. Organizacja zbiórki publicznej została uregulowana przez nową ustawę o zasadach prowadzenia zbiórek publicznych, która weszła w życie 18.7.2014 r. (pozwolenia na zbiórkę publiczną zostały zastąpione zgłoszeniem do Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji).

Do organizacji imprez masowych mogą znaleźć zastosowanie także przepisy ustawy – PrOchrŚrod, która określa zakazy instalacji urządzeń nagłaśniających. Z kolei OchrPrzyrodU stanowi, że w parkach narodowych zabrania się m.in. organizowania imprez rekreacyjno-sportowych bez zgody dyrektora parku (zob. komentarz do art. 27 pkt 5–6).

Należy więc stwierdzić, że organizacja imprez masowych jest procesem niezwykle skomplikowanym, wymagającym nie tylko znajomości przepisów BezpImprMasU, ale także innych ustaw.

7. Przepisami szczególnymi do tych zawartych w BezpImprMasU są art. 65–65j PrDrog. Norm z BezpImprMasU nie stosuje się (z wyłączeniem przepisów regulujących organizację oraz uprawnienia służb porządkowych) do wskazanych w art. 65 PrDrog zawodów sportowych, rajdów, wyścigów, przewozów osób kolejką turystyczną i innych imprez (np. maratonów), które powodują utrudnienia w ruchu lub wymagają korzystania z drogi w sposób szczególny. Mogą one się odbywać pod warunkiem zapewnienia bezpieczeństwa porządku podczas trwania imprezy oraz uzyskania zezwolenia na jej przeprowadzenie. W takim przypadku organizator imprezy jest obowiązany zapewnić bezpieczeństwo osobom obecnym na imprezie oraz porządek podczas trwania imprezy, poprzez:

- 1) spełnienie wymagań określonych w szczególności w przepisach prawa budowlanego, przepisach sanitarnych, przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska;
- 2) wyróżniającą się elementami ubioru służbę porządkową i informacyjną;
- 3) pomoc medyczną i przedmedyczną, dostosowaną do liczby uczestników imprezy, a także odpowiednie zaplecze higieniczno-sanitarne;
- 4) drogi ewakuacyjne oraz drogi umożliwiające dojazd służb ratowniczych i Policji, Straży Granicznej oraz Żandarmerii Wojskowej;
- 5) warunki zorganizowania łączności między podmiotami biorącymi udział w zabezpieczeniu imprezy;
- 6) sprzęt ratowniczy i gaśniczy oraz środki gaśnicze niezbędne do zabezpieczenia działań ratowniczo-gaśniczych;
- 7) w razie potrzeby pomieszczenie dla służb kierujących zabezpieczeniem imprezy;
- 8) środki techniczne niezbędne do zabezpieczenia imprezy, a w szczególności:
 - a) znaki lub tablice ostrzegawcze i informacyjne,
 - b) liny, taśmy lub wstęgi służące do oznaczenia trasy lub miejsca imprezy,
 - c) bariery, płotki lub przegrody służące do odgradzania miejsca imprezy.

Organizator imprezy jest obowiązany także do:

- 1) uzgodnienia z organami zarządzającymi ruchem na drogach przebieg trasy, na której ma się odbyć impreza;
- 2) współdziałania z Policją oraz, jeżeli impreza odbywa się w strefie nadgranicznej albo na drogach przebiegających przez tereny lub przyległych do terenów będących w zarządzie jednostek organizacyjnych podporządkowanych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej lub na drogach przyległych do tych terenów, odpowiednio ze Strażą Graniczną lub Żandarmerią Wojskową:
 - a) uzgadniając przebieg trasy lub miejsce imprezy,
 - b) stosując polecenia dotyczące prawidłowego zabezpieczenia imprezy,
 - c) dokonując wspólnego objazdu trasy lub miejsca imprezy;

- 3) sporządzenia planu określający sposoby zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas imprezy na terenie poszczególnych województw, obejmujący:
 - a) listę osób wchodzących w skład służby porządkowej, ich rozmieszczenie oraz elementy ubioru wyróżniające te osoby,
 - b) pisemną instrukcję określającą zadania służb porządkowych, opracowaną w uzgodnieniu z Policją,
 - c) rodzaj i ilość środków technicznych, oraz miejsce ich rozlokowania,
 - d) rodzaje, zakres i sposób zabezpieczenia ratowniczego imprezy, w uzgodnieniu z właściwym komendantem powiatowym Państwowej Straży Pożarnej oraz innymi służbami ratowniczymi, w tym z właściwym dysponentem jednostki w rozumieniu przepisów ustawy z 8.9.2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 757 ze zm.),
 - e) sposób oznaczenia miejsc niebezpiecznych dla uczestników imprezy,
 - f) oznakowanie pojazdów uczestniczących w imprezie i towarzyszących tej imprezie,
 - g) rodzaje zezwoleń umożliwiających poruszanie się osób lub pojazdów w miejscach wyłączonych z ruchu publicznego,
 - h) organizację łączności bezprzewodowej między organizatorem imprezy a Policją w trakcie trwania imprezy,
 - i) sposób informowania o ograniczeniach w ruchu drogowym wynikających z przebiegu imprezy – przed imprezą i w trakcie jej trwania;
- 4) opracowania regulaminu oraz programu imprezy;
- 5) ustalenia z Policją oraz, jeżeli impreza odbywa się w strefie nadgranicznej albo na drogach przebiegających przez tereny lub przyległych do terenów będących w zarządzie jednostek organizacyjnych podporządkowanych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej, odpowiednio ze Strażą Graniczną lub Żandarmerią Wojskową terminy wspólnych spotkań organizowanych w celu uzgodnienia spraw związanych z zabezpieczeniem imprezy;
- 6) zapewnienia realizację planu, o którym mowa w pkt 3;
- 7) uzgodnienia z zarządcą drogi obszar wykorzystania pasa drogowego oraz sposób i termin przywrócenia go do stanu poprzedniego;
- 8) uzyskania zgody zarządcy drogi na udział w imprezie pojazdów samochodowych wyposażonych w opony z umieszczonymi w nich na trwałe elementami przeciwślizgowymi;
- 9) powiadomienia przedsiębiorstwa komunikacji publicznej o przewidywanym czasie występowania utrudnień w ruchu drogowym;
- 10) na polecenie organu zarządzającego ruchem na drodze opracowania projekt organizacji ruchu w uzgodnieniu z Policją;
- 11) udzielenia dokładnych informacji dotyczących imprezy, na żądanie Policji lub innych podmiotów wymienionych w pkt 1, 2, 7 i 8, a także wojewody właściwego ze względu na miejsce odbywania się imprezy, jeżeli są one niezbędne do realizacji ich zadań w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- 12) przekazywania do wiadomości publicznej informacji o utrudnieniach w ruchu wynikających z planowanej imprezy.

Organami właściwymi do wydawania zezwoleń na przeprowadzenie takich wydarzeń są:

- 1) Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad w przypadku dróg krajowych – z wyłączeniem dróg krajowych będących w kompetencji Prezydentów miast;
- 2) Marszałek województwa – dla dróg wojewódzkich – z wyłączeniem dróg wojewódzkich będących w kompetencji Prezydentów miast;
- 3) Starosta – dla dróg powiatowych i gminnych – z wyłączeniem dróg powiatowych i gminnych będących w kompetencji Prezydentów miast;

4) Prezydent miasta dla dróg publicznych położonych w miastach na prawach powiatu, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, przy czym drogami krajowymi, wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi są drogi publiczne określone zgodnie z przepisami o drogach publicznych.

8. W praktyce powstały wątpliwości, czy np. rajdy samochodowe organizowane na drogach publicznych wraz z występami artystycznymi stanowią imprezę masową. W mojej opinii w takiej sytuacji organizator powinien wystąpić o zezwolenie na użycie dróg publicznych i o zezwolenie na przeprowadzenie imprezy masowej, ponieważ *de facto* są to bardzo często dwie odrębne imprezy, np. koncerty poprzedzają rajd samochodowy i są one kontynuowane po zakończeniu rywalizacji sportowej. Taka sama sytuacja będzie miała miejsce w przypadku, np. przygotowania maratonu, którego organizacja połączona jest z występami artystycznymi.

W rzeczywistości jednak, bardzo często organizatorzy np. rajdów ulicznych wyłączają możliwość korzystania z dróg (za zgodą ich właściciela) i zaliczają daną imprezę, jako artystyczno-rozrywkową (masową) i uzyskują zgodę wyłącznie na organizację imprezy masowej, pomimo że użytkują oni drogi publiczne. Bardzo często organy wydające taką decyzję akceptują taki stan rzeczy, który w mojej ocenie wydaje się być słuszny z praktycznego punktu widzenia, ale już literalne brzmienie przepisów PrDrog wymaga jednak od organizatora podjęcia także działań wskazanych w tym akcie (PrDrog wskazuje na jakiegokolwiek imprezy, które powodują utrudnienia w ruchu). Stąd też organizator np. wyścigu kolarskiego powinien uzyskać zezwolenie na użytkowanie odpowiednich dróg, po czym np. na terenie, gdzie znajduje się scena muzyczna powinna być zgłoszona impreza masowa, w przypadku gdy np. dojazd kolarzy poprzedzony jest występami artystycznymi, które zaliczane są do wydarzeń regulowanych przez BezpImprMasU.

9. Przepisów BezpImprMasU nie stosuje się do procesji, pielgrzymek i innych imprez o charakterze religijnym, które odbywają się na drogach na zasadach określonych w ustawach szczególnych o stosunku Państwa do odpowiednich kościołów. Dla przykładu zgodnie z art. 16 pkt 1 ustawy z 17.5.1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 44) organizowanie imprez o charakterze religijnym na drogach publicznych wymaga uzgodnienia, w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, z właściwymi organami administracji rządowej lub samorządowej. Wymogu tego nie stosuje się do konduktów pogrzebowych odbywających się stosownie do miejscowego zwyczaju.

Imprezą masową nie są także zgromadzenia, rozumiane jako zgrupowanie osób na otwartej przestrzeni dostępnej dla nieokreślonych imiennie osób w określonym miejscu w celu odbycia wspólnych obrad lub w celu wspólnego wyrażenia stanowiska w sprawach publicznych – art. 3 ust. 1 PrZgrom. Nie są także imprezami masowymi zgromadzenia spontaniczne, czyli takie zgromadzenia, które odbywają się w związku z zaistniałym nagłym i niemożliwym do wcześniejszego przewidzenia wydarzeniem związanym ze sferą publiczną, których odbycie w innym terminie byłoby niecelowe lub mało istotne z punktu widzenia debaty publicznej (zob. szerzej komentarz do art. 3; pkt 24).

Art. 2. [Wyłączenie stosowania przepisów ustawy]

Przepisów ustawy nie stosuje się do nieodpłatnych imprez masowych organizowanych na terenach zamkniętych będących w trwałym zarządzie jednostek organizacyjnych podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez: Ministra Obrony Narodowej, Ministra Sprawiedliwości oraz ministrów właściwych: do spraw wewnętrznych, do spraw oświaty i wychowania, do spraw szkolnictwa wyższego oraz do spraw kultury fizycznej, jeżeli jednostki te są organizatorami imprezy masowej w rozumieniu niniejszej ustawy.

1. Artykuł 2 BezpImprMasU wyłącza stosowanie przepisów ustawy do szczególnego rodzaju określonych imprez masowych. Organ lub podmiot w takim przypadku nie jest zobowiązany do uzyskania zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej. Wymogi związane z organizacją takich wydarzeń określają poszczególne przepisy wewnętrzne, wskazanych w tym przepisie jednostek.

W praktyce więc ceremonie wojskowe, organizowane przez Ministerstwo Obrony Narodowej, które niejednokrotnie spełniałyby wymogi imprez masowych nie będą, co do zasady, nimi ze względu na treść art. 2 BezpImprMasU.

2. W art. 2 BezpImprMasU zawarto przesłanki, jakie muszą być łącznie spełnione, aby akt ten nie znalazł zastosowania do określonych imprez masowych. Ustawa nie znajduje zastosowania, w przypadku jeżeli impreza masowa jest:

- 1) nieodpłatna;
- 2) zorganizowana na terenie zamkniętym, który musi być w trwałym zarządzie jednostki organizacyjnej podległej lub podporządkowanej jednemu z wymienionych w tym przepisie centralnych organów administracji rządowej bądź nadzorowanej przez jeden z nich;
- 3) organizowana przez ww. jednostki organizacyjne.

Pierwszym warunkiem wskazanym w art. 2 BezpImprMasU jest tzw. nieodpłatność imprezy, czyli brak uiszczenia przez uczestników imprezy masowej, jakichkolwiek opłat (także polegających na uzyskaniu pewnej korzyści majątkowej) na rzecz organizatora imprezy masowej w zamian za udział w określonym wydarzeniu. Może ona przyjąć formę przede wszystkim opłaty w postaci świadczenia pieniężnego za udział w danej imprezie masowej.

W doktrynie wskazuje się także, że odpłatny wstęp na imprezę masową ma miejsce również wtedy, gdy w zamian za udostępnienie wstępu na imprezę masową (np. poprzez wydanie biletu lub innego dokumentu uprawniającego do uczestnictwa w imprezie masowej) druga osoba dokonuje odpłatności poprzez np. świadczenie usług (C. *Kąkol*, Bezpieczeństwo imprez masowych, Warszawa 2012, s. 26). Z tą tezą należy się zgodzić, ponieważ odpłatność polega na uzyskaniu korzyści majątkowej. Musi mieć ona charakter realny, a nie tylko wartość symboliczną (np. w postaci zapłaty jednego złotego, aczkolwiek w przypadku wątpliwości należy ocenić taką „odpłatność” na podstawie kryteriów obiektywnych).

Należy jedna pamiętać, że jeżeli organizator tej imprezy pobiera od większości uczestników imprez masowych opłatę, albo to w formie pieniężnej, albo niepieniężnej, ale nie robi np. tego w stosunku do osób zaproszonych, to wtedy taka impreza masowa ma mimo to charakter odpłatny, ponieważ w tym przypadku chodzi o odpłatność samej imprezy masowej, a nie poszczególnej czynności prawnej, która jest zawierana z danym uczestnikiem.

Nieodpłatna jest impreza masowa, w związku, z którą organizator nie pobiera świadczenia za uczestnictwo w niej, ale np. uzyskuje pieniądze w trakcie jej trwania na inny cel niezwiązany z organizacją imprezą. Przykładem takiego wydarzenia jest np. bal charytatywny, w którym podmiot ma możliwość uiszczenia świadczenia, nie za udział w imprezie masowej, ale na cel, który nie służy pokryciu kosztów jej organizacji. W tym przypadku stosunek pomiędzy organizatorem a każdym uczestnikiem jest nieodpłatny (organizator nie uzyskuje przysporzenia z tytułu imprezy masowej), a druga ma zazwyczaj charakter nieodpłatnej czynności prawnej, zawieranej pomiędzy odpowiednio obdarowanym lub organizatorem a uczestnikiem i ma ona formę darowizny, bo uczestnik nie uzyskuje w tym przypadku przysporzenia.

Na marginesie należy wskazać, że część imprez masowych, organizowanych w ramach rozgrywek sportowych ma charakter wyłącznie odpłatny. Dla przykładu, regulamin przygotowany przez Ekstraklasę spółkę akcyjną – „regulamin imprezy masowej – meczu piłki nożnej” (przyjęty przez większość klubów piłkarskich

w drodze uchwał) w § 2 ust. 2 stanowi, że impreza (mecze piłki nożnej) ma charakter odpłatny.

3. Definicja terenu zamkniętego została zawarta w art. 3 pkt 15 BezpImprMasU. ³ Zgodnie z tym przepisem oznacza on teren zamknięty w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego lub teren będący w trwałym zarządzie jednostek organizacyjnych podległych, podporządkowanych lub nadzorowanych przez: Ministra Obrony Narodowej, Ministra Sprawiedliwości oraz ministrów właściwych: do spraw wewnętrznych, do spraw oświaty i wychowania, do spraw szkolnictwa wyższego oraz do spraw kultury fizycznej.

Alternatywa rozłączna zastosowana w tym przepisie wskazuje, że terenem zamkniętym może być obszar nadzorowany przez wskazane powyżej jednostki, pomimo, że nie spełnia on odpowiednich norm wskazanych w PrBud, co może budzić w praktyce wątpliwości.

Pojęcie terenu zamkniętego zostało zamieszczone w PrBud, a dokładniej w art. 3 pkt 15 PrBud. Przepis ten wskazuje, że przez teren zamknięty należy rozumieć teren zamknięty, o którym mowa w przepisach prawa geodezyjnego i kartograficznego. Na podstawie art. 2 pkt 9 PrGeodKart przez pojęcie terenu zamkniętego rozumie się tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych (WSA w Warszawie w wyr. z 28.3.2007 r., IV SA/Wa 256/07, OSG 2009, Nr 5, poz. 38, wskazał, iż „nie ma przepisów prawa, które wprowadzałyby wprost zakazy realizacji określonych inwestycji na terenach zamkniętych. Ponieważ tereny takie są tworzone ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy organ winien więc dokonać, oceny czy realizacja określonej inwestycji nie będzie godzić w cel, dla którego strefa została ustanowiona”). Interpretacja tych przepisów wskazuje jednoznacznie, że ustawodawca w BezpImprMasU przez użycie norm odsyłających, doprowadził do zbędnych powtórzeń i sprzeczności (np. odsyłając w art. 3 pkt 15 BezpImprMasU do przepisów PrBud tak naprawdę stworzono *superfluum* względem części art. 2 BezpImprMasU; pomijam już błąd podwójnego odesłania, co zgodnie z zasadami poprawnej techniki legislacyjnej nie powinno mieć miejsca). Dlatego też, należy przyjąć generalnie, że teren zamknięty oznacza ograniczony odcinek obszaru, który nie jest dostępny dla ogółu podmiotów (np. teren wojskowy) określony przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych. Aby nie odbywały się na nim imprezy masowe musi być on jeszcze m.in. podległy, podporządkowany lub nadzorowany przez: Ministra Obrony Narodowej, Ministra Sprawiedliwości oraz ministrów właściwych: do spraw wewnętrznych, do spraw oświaty i wychowania, do spraw szkolnictwa wyższego oraz do spraw kultury fizycznej.

Problematyka trwałego zarządu została uregulowana w całości w rozdziale 5 „Oddawanie w trwały zarząd” (art. 43–50 GospNierU). Trwały zarząd jest formą prawną władania nieruchomością przez jednostkę organizacyjną, tj. państwową lub samorządową jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej od dnia złożenia wniosku. Zgodnie z wyrokiem WSA w Warszawie z 3.6.2004 r. (I SA 2372/02, Legalis) trwały zarząd nie stanowi prawa podmiotowego o charakterze cywilnym państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej. Wskazane powyżej podmioty mają prawo do korzystania z nieruchomości oddanej w trwały zarząd, a w szczególności do:

- 1) korzystania z nieruchomości w celu prowadzenia działalności należącej do zakresu jej działania;
- 2) zabudowy, odbudowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy lub remontu obiektu budowlanego na nieruchomości, zgodnie z przepisami Prawa budowlanego, za zgodą organu nadzorującego;

- 3) oddania nieruchomości lub jej części w najem, dzierżawę albo użyczenie na czas nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwały zarząd, z równoczesnym zawiadomieniem właściwego organu i organu nadzorującego, jeżeli umowa jest zawierana na czas oznaczony do 3 lat, albo za zgodą tych organów, jeżeli umowa jest zawierana na czas oznaczony dłuższy niż 3 lata lub czas nieoznaczony, jednak na okres nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwały zarząd; zgoda jest wymagana również w przypadku, gdy po umowie zawartej na czas oznaczony strony zawierają kolejne umowy, których przedmiotem jest ta sama nieruchomość.

Zgodnie z art. 43 ust. 3 GospNierU nieruchomości wchodzące w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa oddane w trwały zarząd Rządowemu Centrum Legislacji, Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, ministerstwu, urzędowi centralnym i urzędowi wojewódzkim lub części tych nieruchomości mogą być oddawane w najem, dzierżawę lub użyczenie za zgodą ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa.

Trwały zarząd jest prawem niezbywalnym. Podlega ochronie prawnej i jest instytucją prawa administracyjnego powodującą powstanie stosunku prawnego pomiędzy osobą prawną prawa publicznego a jednostką organizacyjną niemającą osobowości prawnej. Ostatniemu ze wskazanych podmiotów przyznano prawo do wypowiedzenia, co do zasady, za zgodą organu nadzorującego, każdej umowy najmu, dzierżawy i użyczenia nieruchomości lub jej części, obciążających nieruchomość objętą trwałym zarządem, z zachowaniem trzymiesięcznego terminu wypowiedzenia.

Trwały zarząd zgodnie z art. 44 GospNierU ustanawia się na czas nieoznaczony lub czas oznaczony, a z wnioskiem o jego ustanowienie występuje jednostka organizacyjna. Ustanawia się go w drodze decyzji administracyjnej właściwego organu: w odniesieniu do nieruchomości należących do Skarbu Państwa – starosty, a w stosunku do nieruchomości jednostek samorządu terytorialnego – odpowiednio przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta, zarząd powiatu lub zarząd województwa. Natomiast upoważnienie ustawowe do oddania nieruchomości Skarbu Państwa w trwały zarząd na rzecz jednostek organizacyjnych wymienionych w art. 60 ust. 1 i 2 GospNierU na cele statutowe (Kancelaria Sejmu, Kancelaria Senatu, Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Trybunał Konstytucyjny, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny i inne sądy administracyjne, Najwyższa Izba Kontroli, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Prokuratura Generalna, Krajowe Biuro Wyborcze, Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz Państwowa Inspekcja Pracy). Oddanie w trwały zarząd następuje w wyniku decyzji administracyjnej ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa po uprzednim przejęciu niezbędnej dokumentacji od starosty wykonującego zadanie z zakresu administracji rządowej. Ten sam minister oddaje w trwały zarząd nieruchomości wchodzące w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczone na potrzeby Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Rządowego Centrum Legislacji, Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, ministerstw, urzędów centralnych i urzędów wojewódzkich oraz na potrzeby statutowe Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, z wyłączeniem rejonów (art. 60a ust. 1 pkt 1 i 2 GospNierU).

Trwały zarząd wygasa z upływem okresu, na który został ustanowiony, albo na skutek wydania decyzji właściwego organu o jego wygaśnięciu. Właściwy organ może z urzędu wydać decyzję o wygaśnięciu trwałego zarządu w odniesieniu do nieruchomości lub jej części w razie stwierdzenia, że:

- 1) nieruchomość nie została zagospodarowana zgodnie z decyzją o ustanowieniu trwałego zarządu;
- 2) jednostka organizacyjna nie zawiadomiła właściwego organu o oddaniu nieruchomości lub jej części w najem, dzierżawę albo o użyczeniu lub nie uzyskała zgody, o której mowa w art. 43 ust. 2 pkt 3 GospNierU;

- 3) nieruchomość jest wykorzystywana niezgodnie z jej przeznaczeniem określonym w decyzji, o której mowa w art. 45 GospNierU;
- 4) sposób korzystania z nieruchomości pogarsza stan środowiska w stopniu zagrażającym życiu, zdrowiu lub mieniu;
- 5) przeznaczenie nieruchomości w planie miejscowym uległo zmianie, która nie pozwala na dalsze wykorzystywanie nieruchomości lub jej części w dotychczasowy sposób, a jednostka organizacyjna nie ma możliwości zmiany sposobu wykorzystywania nieruchomości;
- 6) nieruchomość stała się zbędna na cel określony w decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu.

Wygaśnięcie trwałego zarządu jest równoznaczne z wypowiedzeniem umów najmu, dzierżawy lub użyczenia z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, jeżeli nieruchomość, w stosunku do której wygaś trwały zarząd, była wynajęta, wdzierżawiona lub użyczona. Artykuł 46 GospNierU wskazuje, że decyzja o wygaśnięciu trwałego zarządu przysługującego jednostkom organizacyjnym:

- 1) resortu obrony narodowej – wymaga zgody wojewody, wydanej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw obrony narodowej;
- 2) resortu spraw wewnętrznych – wymaga zgody wojewody, wydanej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych;
- 3) resortu sprawiedliwości – wymaga zgody wojewody, wydanej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw sprawiedliwości;
- 4) Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub Agencji Wywiadu – wymaga zgody wojewody, wydanej w porozumieniu odpowiednio z Szefem Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub Szefem Agencji Wywiadu;
- 5) Centralnego Biura Antykorupcyjnego – wymaga zgody wojewody, wydanej w porozumieniu z Szefem Centralnego Biura Antykorupcyjnego.

Zgodnie z art. 47 GospNierU jednostka organizacyjna sprawująca trwały zarząd może zgłosić właściwemu organowi wniosek o wydanie decyzji o wygaśnięciu tego zarządu do całej nieruchomości lub jej części, jeżeli stała się dla niej zbędna. Złożenie wniosku powinno być poprzedzone uzyskaniem zgody organu nadzorującego jednostkę organizacyjną. Właściwy organ wydaje decyzję o wygaśnięciu trwałego zarządu, na wniosek jednostki organizacyjnej, po uzyskaniu możliwości zagospodarowania nieruchomości, w ciągu 18 miesięcy od dnia złożenia wniosku.

4. Warto dodać, że w doktrynie wyrażono pogląd, że wyłączenie wskazane w art. 2 BezpImprMasU, nie ogranicza się jedynie do terenów, które znajdują się w trwałym zarządzie jednostek wymienionych w tym przepisie. Zdaniem np. *G. Gozdóra* wyłączenie dotyczy także terenów, które są przedmiotem własności podmiotów wymienionych w art. 2 BezpImprMasU, względnie zostały tym podmiotom oddane w użytkowanie wieczyste (*G. Gozdór*, *Bezpieczeństwo imprez masowych*. Komentarz, Warszawa 2008, s. 47). Bazując na podstawie wykładni *a minori ad maius*, powyższy pogląd należy uznać za słuszny, aczkolwiek do powyższych praw należałoby dodać także użytkowanie, ze względu na treść tego prawa, które jest zbliżone do trwałego zarządu (a także mając na względzie zawarty w art. 50 GospNierU przepis odsyłający właśnie do tego ograniczonego prawa rzeczowego).

5. Kolejną przesłanką wskazaną w art. 2 BezpImprMasU jest organizowanie imprezy masowej przez jednostki organizacyjne podległe lub podporządkowane Ministrowi Obrony Narodowej, Ministrowi Sprawiedliwości, a także ministrom właściwym do spraw wewnętrznych, do spraw oświaty i wychowania, do spraw szkolnictwa wyższego oraz do spraw kultury fizycznej bądź nadzorowane przez tych ministrów. Wykaz tych jednostek jest bardzo obszerny.

Wykaz jednostek organizacyjnych, podległych lub podporządkowanych Ministrowi Obrony Narodowej został wskazany w obwieszczeniu Ministra Obrony

Narodowej z 26.2.2014 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych (M.P. poz. 191). Zgodnie z tym aktem, jednostkami organizacyjnymi podległymi Ministrowi Obrony Narodowej są:

- 1) Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 2) Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 3) Dowództwo Garnizonu Warszawa w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 4) Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 5) Inspektorat Wojskowej Służby Zdrowia w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi i jednostkami organizacyjnymi nadzorowanymi przez Ministra Obrony Narodowej;
- 6) Inspektorat Uzbrojenia w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 7) Inspektorat Implementacji Innowacyjnych Technologii Obronnych w Warszawie;
- 8) Szefostwo Geografii Wojskowej w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 9) Wojskowa Agencja Mieszkaniowa w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 10) Inspektorat Wojskowej Ochrony Przeciwpowarowej w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 11) Wojskowe Centrum Normalizacji, Jakości i Kodyfikacji w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 12) Wojskowe Centrum Metrologii w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 13) Wojskowa Inspekcja Gospodarki Energetycznej w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 14) Wojskowy Dozór Techniczny w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 15) Biuro Infrastruktury Specjalnej w Warszawie;
- 16) Wojskowe Studium Nauczania Języków Obcych w Łodzi;
- 17) Centralny Ośrodek Aktywizacji Zawodowej w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 18) Biuro Konwentu Dziekanów w Warszawie;
- 19) Wojskowe Biuro Emerytalne w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze;
- 20) Dom Emeryta Wojskowego w Warszawie;
- 21) Delegatura Departamentu Kontroli w Bydgoszczy, Warszawie i Wrocławiu;
- 22) Drukarnia Wydawnictw Specjalnych Sztabu Generalnego Wojska Polskiego w Warszawie;
- 23) Biuro Ewidencji Osobowej Wojska Polskiego w Warszawie;
- 24) Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 25) Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych w Bydgoszczy;
- 26) Inspektorat Ministerstwa Obrony Narodowej do Spraw Bezpieczeństwa Lotów w Poznaniu;
- 27) Pełnomocnik Ministra Obrony Narodowej do Spraw Budowy i Wdrażania Narodowego Centrum Wspomagania Operacji Powietrznych w Warszawie;

- 28) Zespół do Spraw Profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie;
- 29) Zespół do Spraw Służby w Międzynarodowych Strukturach Wojskowych w Warszawie;
- 30) Zespół do Spraw Nowego Systemu Kierowania i Dowodzenia Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie;
- 31) Polskie Przedstawicielstwo Wojskowe przy Komitetach Wojskowych Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej z siedzibą w Brukseli, BELGIA;
- 32) Narodowe Przedstawicielstwo Łącznikowe przy Sojusznicznym Dowództwie Transformacyjnym z siedzibą w Norfolk, USA;
- 33) Polskie Narodowe Przedstawicielstwo Wojskowe przy Naczelnym Dowództwie Sojusznicznych Sił w Europie z siedzibą w Mons, BELGIA;
- 34) Polski Zespół Łącznikowy przy Sojusznicznym Dowództwie Sił Połączonych Brunssum z siedzibą w Brunssum, HOLANDIA;
- 35) Polski Zespół Łącznikowy przy Sojusznicznym Dowództwie Sił Powietrznych Ramstein z siedzibą w Ramstein, NIEMCY;
- 36) Polski Zespół Łącznikowy przy Dowództwie Centralnym USA z siedzibą w Tampa, USA;
- 37) Polskie Biuro do Spraw Realizacji Programu CP5A0044 przy Agencji NC3A NATO z siedzibą w Brukseli, BELGIA;
- 38) Narodowy Element Wsparcia przy Dowództwie Eurokorpusu w Strasburgu, FRANCJA;
- 39) Narodowe Centrum Kryptologii w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 40) Ośrodek Rozpoznania Obrazowego w Białobrzegach;
- 41) Centrum Operacyjne Ministra Obrony Narodowej w Warszawie.

Jednostkami organizacyjnym nadzorowanymi przez Ministra Obrony Narodowej są:

- 1) Agencja Mienia Wojskowego w Warszawie wraz z podległymi oddziałami terenowymi;
- 2) Akademia Obrony Narodowej w Warszawie;
- 3) Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie;
- 4) Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte w Gdyni;
- 5) Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych im. generała Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu;
- 6) Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych w Dęblinie;
- 7) Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych w Warszawie;
- 8) Wojskowy Instytut Chemii i Radiometrii w Warszawie;
- 9) Wojskowy Instytut Łączności im. prof. dr. hab. Janusza Groszkowskiego w Zegrzu;
- 10) Wojskowy Instytut Techniki Pancernej i Samochodowej w Sulejówku;
- 11) Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia w Zielonce;
- 12) Wojskowy Instytut Techniki Inżynieryjnej im. prof. Józefa Kosackiego we Wrocławiu;
- 13) Centralna Biblioteka Wojskowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie;
- 14) Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie;
- 15) Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego w Warszawie;
- 16) Ogólnokształcące Liceum Lotnicze w Dęblinie.

Jednostki nadzorowane z tytułu pełnienia w nich służby wojskowej przez żołnierzy zawodowych stanowią:

- 1) Naczelna Prokuratura Wojskowa w Warszawie;

- 2) Wojskowa Prokuratura Okręgowa w Poznaniu i Warszawie;
- 3) Wojskowa Prokuratura Garnizonowa w Gdyni, Krakowie, Lublinie, Olsztynie, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu;
- 4) Ordynariat Polowy w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 5) Prawosławny Ordynariat Wojska Polskiego w Warszawie wraz z podległymi jednostkami organizacyjnymi;
- 6) Ewangelickie Duszpasterstwo Wojskowe w Warszawie.

Jednostki nadzorowane, dla których Minister Obrony Narodowej jest organem założycielskim stanowią:

- 1) Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie;
- 2) Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni;
- 3) Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie;
- 4) Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy;
- 5) Wojskowy Instytut Wydawniczy w Warszawie;
- 6) Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w Warszawie.

Jednostki nadzorowane, dla których Minister Obrony Narodowej wykonuje uprawnienia majątkowe Skarbu Państwa stanowią:

- 1) Wojskowe Biuro Projektów Budowlanych sp. z o.o. w Poznaniu;
 - 2) Wojskowe Centralne Biuro Konstrukcyjno-Technologiczne S.A. w Warszawie;
 - 3) Wojskowe Zakłady Elektroniczne S.A. w Zielonce;
 - 4) Wojskowe Zakłady Inżynieryjne S.A. w Dęblinie;
 - 5) Wojskowe Zakłady Kartograficzne sp. z o.o. w Warszawie;
 - 6) Wojskowe Zakłady Lotnicze Nr 1 S.A. w Łodzi, Nr 2 S.A. w Bydgoszczy i Nr 4 S.A. w Warszawie;
 - 7) Wojskowe Zakłady Łączności Nr 1 S.A. w Zegrzu i Nr 2 S.A. w Czernicy;
 - 8) Wojskowe Zakłady Motoryzacyjne S.A. w Poznaniu;
 - 9) Wojskowe Zakłady Mechaniczne S.A. w Siemianowicach Śląskich;
 - 10) Wojskowe Zakłady Uzbrojenia S.A. w Grudziądzu;
 - 11) Stocznia Marynarki Wojennej S.A. w Gdyni w upadłości likwidacyjnej.
- 6) Wykaz jednostek organizacyjnych, podległych lub podporządkowanych Ministrowi Sprawiedliwości został wskazany w załączniku obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z 22.1.2015 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Sprawiedliwości lub przez niego nadzorowanych (M.P. poz. 169). Jednostkami podległymi są:
- 1) Instytut Ekspertyz Sądowych im. prof. dra Jana Sehna w Krakowie;
 - 2) Instytut Wymiaru Sprawiedliwości;
 - 3) Centralny Zarząd Służby Więziennej;
 - 4) areszty śledcze: Areszt Śledczy w Bartoszycach, Areszt Śledczy w Białymstoku, Areszt Śledczy w Bielsku-Białej, Areszt Śledczy w Bydgoszczy, Areszt Śledczy w Bytomiu, Areszt Śledczy w Chojnicach, Areszt Śledczy w Choszczynie, Areszt Śledczy w Częstochowie, Areszt Śledczy w Działdowie, Areszt Śledczy w Dzierżoniowie, Areszt Śledczy w Elblągu, Areszt Śledczy w Gdańsku, Areszt Śledczy w Giżycku, Areszt Śledczy w Gliwicach, Areszt Śledczy w Grójcu, Areszt Śledczy w Hajnówce, Areszt Śledczy w Jeleniej Górze, Areszt Śledczy w Kamieniu Pomorskim, Areszt Śledczy w Katowicach, Areszt Śledczy w Kędzierzynie-Koźlu, Areszt Śledczy w Kielcach, Areszt Śledczy w Koszalinie, Areszt Śledczy w Krakowie, Areszt Śledczy w Krakowie-Podgórzu, Areszt Śledczy w Krasnymstawie, Areszt Śledczy w Lesznie, Areszt Śledczy w Lubaniu, Areszt Śledczy w Lublinie, Areszt Śledczy w Lubsku, Areszt Śledczy w Łodzi, Areszt Śledczy w Międzyzrzeczcu, Areszt Śledczy w Mysłowicach, Areszt Śledczy w Nisku, Areszt Śledczy w Nowej Soli, Areszt Śledczy w Olsztynie, Areszt Śledczy w Opolu, Areszt Śledczy w Ostrowie

Wielkopolskim, Areszt Śledczy w Ostródzie, Areszt Śledczy w Piotrkowie Trybunalskim, Areszt Śledczy w Płońsku, Areszt Śledczy w Poznaniu, Areszt Śledczy w Prudniku, Areszt Śledczy w Radomiu, Areszt Śledczy w Sanoku, Areszt Śledczy w Słupsku, Areszt Śledczy w Sosnowcu, Areszt Śledczy w Starogardzie Gdańskim, Areszt Śledczy w Suwałkach, Areszt Śledczy w Szamotułach, Areszt Śledczy w Szczecinie, Areszt Śledczy w Szczytnie, Areszt Śledczy w Śremie, Areszt Śledczy w Środzie Wielkopolskiej, Areszt Śledczy w Świdnicy, Areszt Śledczy w Świnoujściu, Areszt Śledczy w Tarnowskich Górach, Areszt Śledczy w Toruniu, Areszt Śledczy w Wałbrzychu, Areszt Śledczy w Warszawie-Białoleęce, Areszt Śledczy w Warszawie-Grochowie, Areszt Śledczy w Warszawie-Mokotowie, Areszt Śledczy w Warszawie-Służewcu, Areszt Śledczy w Wejherowie, Areszt Śledczy we Wrocławiu, Areszt Śledczy w Zabrzu, Areszt Śledczy w Zielonej Górze, Areszt Śledczy w Złotowie;

- 5) zakłady karne: Zakład Karny w Barczewie, Zakład Karny w Białej Podlaskiej, Zakład Karny w Białymstoku, Zakład Karny w Braniewie, Zakład Karny w Brzegu, Zakład Karny w Bydgoszczy-Fordonie, Zakład Karny w Chelmie, Zakład Karny w Cieszynie, Zakład Karny w Czarnem, Zakład Karny w Czerwonym Borze, Zakład Karny w Dębicy, Zakład Karny w Dublinach, Zakład Karny w Garbalinie, Zakład Karny w Gdańsku-Przeróbce, Zakład Karny w Gębarzewie, Zakład Karny w Głogowie, Zakład Karny w Głubczycach, Zakład Karny w Goleniowie, Zakład Karny w Gorzowie Wielkopolskim, Zakład Karny w Grądach-Woniecku, Zakład Karny Nr 1 w Grudziądzu, Zakład Karny Nr 2 w Grudziądzu, Zakład Karny w Herbach, Zakład Karny w Hrubieszowie, Zakład Karny w Iławie, Zakład Karny w Inowrocławiu, Zakład Karny w Jastrzębiu-Zdroju, Zakład Karny w Jaśle, Zakład Karny w Kaliszu, Zakład Karny w Kamińsku, Zakład Karny w Kluczborku, Zakład Karny w Kłodzku, Zakład Karny w Koronowie, Zakład Karny w Koszalinie, Zakład Karny w Koziegłowach, Zakład Karny w Krakowie-Nowej Hucie, Zakład Karny w Krzywańcu, Zakład Karny w Kwidzynie, Zakład Karny w Lublińcu, Zakład Karny Nr 1 w Łodzi, Zakład Karny Nr 2 w Łodzi, Zakład Karny w Łowiczu, Zakład Karny w Łupkowie, Zakład Karny w Malborku, Zakład Karny w Medyce, Zakład Karny w Nowogardzie, Zakład Karny w Nowym Sączu, Zakład Karny w Nowym Wiśniczu, Zakład Karny w Nysie, Zakład Karny w Oleśnicy, Zakład Karny w Opolu, Zakład Karny w Opolu Lubelskim, Zakład Karny w Pińczowie, Zakład Karny w Płocku, Zakład Karny w Potulicach, Zakład Karny w Przemyślu, Zakład Karny w Przytułach Starych, Zakład Karny w Raciborzu, Zakład Karny w Rawiczu, Zakład Karny w Rzeszowie-Załężu, Zakład Karny w Siedlcach, Zakład Karny w Sieradzu, Zakład Karny w Sierakowie Śląskim, Zakład Karny w Starem Bornem, Zakład Karny w Stargardzie Szczecińskim, Zakład Karny Nr 1 w Strzelcach Opolskich, Zakład Karny Nr 2 w Strzelcach Opolskich, Zakład Karny w Strzelinie, Zakład Karny w Szczecinku, Zakład Karny w Sztumie, Zakład Karny w Tarnowie, Zakład Karny w Tarnowie-Mościcach, Zakład Karny w Trzebini, Zakład Karny w Uhercach Mineralnych, Zakład Karny w Wadowicach, Zakład Karny w Warszawie-Białoleęce, Zakład Karny w Wierzchowie, Zakład Karny we Włocławku, Zakład Karny we Włodawie, Zakład Karny w Wojkowicach, Zakład Karny w Wołowie, Zakład Karny Nr 1 we Wrocławiu, Zakład Karny Nr 2 we Wrocławiu, Zakład Karny we Wronkach, Zakład Karny w Zabrzu, Zakład Karny w Zamościu, Zakład Karny w Zarębie, Zakład Karny w Żytkowicach.

Jednostkami nadzorowanymi są:

- 1) Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury;
- 2) Sądy powszechne – w zakresie nadzoru administracyjnego Ministra Sprawiedliwości nad działalnością administracyjną sądów: Sąd Apelacyjny w Bia-

łymstoku, Sąd Apelacyjny w Gdańsku, Sąd Apelacyjny w Katowicach, Sąd Apelacyjny w Krakowie, Sąd Apelacyjny w Lublinie, Sąd Apelacyjny w Łodzi, Sąd Apelacyjny w Poznaniu, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, Sąd Apelacyjny w Szczecinie, Sąd Apelacyjny w Warszawie, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, Sąd Okręgowy w Białymstoku, Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, Sąd Okręgowy w Częstochowie, Sąd Okręgowy w Elblągu, Sąd Okręgowy w Gdańsku, Sąd Okręgowy w Gliwicach, Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim, Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze, Sąd Okręgowy w Kaliszu, Sąd Okręgowy w Katowicach, Sąd Okręgowy w Kielcach, Sąd Okręgowy w Koninie, Sąd Okręgowy w Koszalinie, Sąd Okręgowy w Krakowie, Sąd Okręgowy w Krośnie, Sąd Okręgowy w Legnicy, Sąd Okręgowy w Lublinie, Sąd Okręgowy w Łodzi, Sąd Okręgowy w Łomży, Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Sąd Okręgowy w Olsztynie, Sąd Okręgowy w Opolu, Sąd Okręgowy w Ostrołęce, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Sąd Okręgowy w Płocku, Sąd Okręgowy w Poznaniu, Sąd Okręgowy w Przemyślu, Sąd Okręgowy w Radomiu, Sąd Okręgowy w Rzeszowie, Sąd Okręgowy w Siedlcach, Sąd Okręgowy w Sieradzu, Sąd Okręgowy w Słupsku, Sąd Okręgowy w Suwałkach, Sąd Okręgowy w Szczecinie, Sąd Okręgowy w Świdnicy, Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu, Sąd Okręgowy w Tarnowie, Sąd Okręgowy w Toruniu, Sąd Okręgowy w Warszawie, Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, Sąd Okręgowy we Włocławku, Sąd Okręgowy we Wrocławiu, Sąd Okręgowy w Zamościu, Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, Sąd Rejonowy w Aleksandrowie Kujawskim, Sąd Rejonowy w Augustowie, Sąd Rejonowy w Bartoszycach, Sąd Rejonowy w Belchatowie, Sąd Rejonowy w Będzinie, Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej, Sąd Rejonowy w Białogardzie, Sąd Rejonowy w Białymstoku, Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej, Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim, Sąd Rejonowy w Biłgoraju, Sąd Rejonowy w Bochni, Sąd Rejonowy w Bolesławcu, Sąd Rejonowy w Braniewie, Sąd Rejonowy w Brodnicy, Sąd Rejonowy w Brzegu, Sąd Rejonowy w Brzesku, Sąd Rejonowy w Busku-Zdroju, Sąd Rejonowy w Bydgoszczy, Sąd Rejonowy w Bytomiu, Sąd Rejonowy w Chełmie, Sąd Rejonowy w Chełmnie, Sąd Rejonowy w Chodzieży, Sąd Rejonowy w Chojnicach, Sąd Rejonowy w Chorzowie, Sąd Rejonowy w Choszczynie, Sąd Rejonowy w Chrzanowie, Sąd Rejonowy w Ciechanowie, Sąd Rejonowy w Cieszynie, Sąd Rejonowy w Częstochowie, Sąd Rejonowy w Czuchowie, Sąd Rejonowy w Dąbrowie Górniczej, Sąd Rejonowy w Dębicy, Sąd Rejonowy w Drawsku Pomorskim, Sąd Rejonowy w Działdowie, Sąd Rejonowy w Dzierżonowie, Sąd Rejonowy w Elblągu, Sąd Rejonowy w Elku, Sąd Rejonowy w Garwolinie, Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku, Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku, Sąd Rejonowy w Gdyni, Sąd Rejonowy w Giżycku, Sąd Rejonowy w Gliwicach, Sąd Rejonowy w Głogowie, Sąd Rejonowy w Gnieźnie, Sąd Rejonowy w Goleniowie, Sąd Rejonowy w Gorlicach, Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim, Sąd Rejonowy w Gostyninie, Sąd Rejonowy w Gostyniu, Sąd Rejonowy w Grajewie, Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim, Sąd Rejonowy w Grodzisku Wielkopolskim, Sąd Rejonowy w Grójcu, Sąd Rejonowy w Grudziądzu, Sąd Rejonowy w Gryficach, Sąd Rejonowy w Gryfinie, Sąd Rejonowy w Hrubieszowie, Sąd Rejonowy w Iławie, Sąd Rejonowy w Inowrocławiu, Sąd Rejonowy w Jarocinie, Sąd Rejonowy w Jarosławiu, Sąd Rejonowy w Jastrzębiu-Zdroju, Sąd Rejonowy w Jaśle, Sąd Rejonowy w Jaworznie, Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze, Sąd Rejonowy w Jędrzejowie, Sąd Rejonowy w Kaliszu, Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze, Sąd Rejonowy w Kartuzach, Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach, Sąd Rejonowy Katowice-Zachód w Katowicach, Sąd Rejonowy w Kędzierzynie-Koźlu, Sąd Rejonowy w Kępnie, Sąd Rejonowy w Kętrzynie, Sąd Rejonowy

w Kielcach, Sąd Rejonowy w Kluczborku, Sąd Rejonowy w Kłodzku, Sąd Rejonowy w Kole, Sąd Rejonowy w Kołobrzegu, Sąd Rejonowy w Koninie, Sąd Rejonowy w Końskich, Sąd Rejonowy w Koszalinie, Sąd Rejonowy w Kościanie, Sąd Rejonowy w Kościerzynie, Sąd Rejonowy w Kozienicach, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Podgórze w Krakowie, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie, Sąd Rejonowy w Krasnymstawie, Sąd Rejonowy w Kraśniku, Sąd Rejonowy w Krośnie, Sąd Rejonowy w Krośnie Odrzańskim, Sąd Rejonowy w Krotoszynie, Sąd Rejonowy w Kutnie, Sąd Rejonowy w Kwidzynie, Sąd Rejonowy w Legionowie, Sąd Rejonowy w Legnicy, Sąd Rejonowy w Lesku, Sąd Rejonowy w Lesznie, Sąd Rejonowy w Leżajsku, Sąd Rejonowy w Lęborku, Sąd Rejonowy w Limanowej, Sąd Rejonowy w Lipnie, Sąd Rejonowy w Lubaniu, Sąd Rejonowy w Lubartowie, Sąd Rejonowy w Lublinie, Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie, Sąd Rejonowy w Lublicu, Sąd Rejonowy w Lwówku Śląskim, Sąd Rejonowy w Łańcucie, Sąd Rejonowy w Łasku, Sąd Rejonowy w Łęczycy, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, Sąd Rejonowy w Łomży, Sąd Rejonowy w Łowiczu, Sąd Rejonowy w Łukowie, Sąd Rejonowy w Malborku, Sąd Rejonowy w Mielcu, Sąd Rejonowy w Międzyrzeczu, Sąd Rejonowy w Mikołowie, Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim, Sąd Rejonowy w Mławie, Sąd Rejonowy w Mrągowie, Sąd Rejonowy w Mysłowicach, Sąd Rejonowy w Myszkowie, Sąd Rejonowy w Myślenicach, Sąd Rejonowy w Myśliborzu, Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią, Sąd Rejonowy w Nisku, Sąd Rejonowy w Nowej Soli, Sąd Rejonowy w Nowym Dworze Mazowieckim, Sąd Rejonowy w Nowym Sączu, Sąd Rejonowy w Nowym Targu, Sąd Rejonowy w Nysie, Sąd Rejonowy w Obornikach, Sąd Rejonowy w Olecku, Sąd Rejonowy w Oleśnicy, Sąd Rejonowy w Oleśnie, Sąd Rejonowy w Olkuszu, Sąd Rejonowy w Olsztynie, Sąd Rejonowy w Oławie, Sąd Rejonowy w Opatowie, Sąd Rejonowy w Opocznie, Sąd Rejonowy w Opolu, Sąd Rejonowy w Opolu Lubelskim, Sąd Rejonowy w Ostrołęce, Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim, Sąd Rejonowy w Ostrowi Mazowieckiej, Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim, Sąd Rejonowy w Ostródzie, Sąd Rejonowy w Oświęcimiu, Sąd Rejonowy w Otwocku, Sąd Rejonowy w Pabianicach, Sąd Rejonowy w Piasecznie, Sąd Rejonowy w Pile, Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim, Sąd Rejonowy w Pisz, Sąd Rejonowy w Pleszewie, Sąd Rejonowy w Płocku, Sąd Rejonowy w Płońsku, Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu, Sąd Rejonowy w Prudniku, Sąd Rejonowy w Pruszkowie, Sąd Rejonowy w Przasnyszu, Sąd Rejonowy w Przemyślu, Sąd Rejonowy w Przeworsku, Sąd Rejonowy w Przysusze, Sąd Rejonowy w Pszczynie, Sąd Rejonowy w Puławach, Sąd Rejonowy w Pułtusk, Sąd Rejonowy w Raciborzu, Sąd Rejonowy w Radomiu, Sąd Rejonowy w Radomsku, Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim, Sąd Rejonowy w Rawiczu, Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej, Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej, Sąd Rejonowy w Rybniku, Sąd Rejonowy w Rykach, Sąd Rejonowy w Rzeszowie, Sąd Rejonowy w Sandomierzu, Sąd Rejonowy w Sanoku, Sąd Rejonowy w Siedlcach, Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich, Sąd Rejonowy w Sieradzu, Sąd Rejonowy w Sierpcu, Sąd Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej, Sąd Rejonowy w Skierniewicach, Sąd Rejonowy w Słubicach, Sąd Rejonowy w Słupcy, Sąd Rejonowy w Słupsku, Sąd Rejonowy w Sochaczewie, Sąd Rejonowy w Sokołowie Podlaskim, Sąd Rejonowy w Sokółce, Sąd Rejonowy w Sopocie, Sąd Rejonowy w Sosnowcu, Sąd Rejonowy w Stalowej Woli, Sąd

- Rejonowy w Starachowicach, Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim, Sąd Rejonowy w Starogardzie Gdańskim, Sąd Rejonowy w Staszowie, Sąd Rejonowy w Strzelcach Krajeńskich, Sąd Rejonowy w Strzelcach Opolskich, Sąd Rejonowy w Suchoj Beskidzkiej, Sąd Rejonowy w Suwałkach, Sąd Rejonowy w Szamotułach, Sąd Rejonowy w Szczecinku, Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, Sąd Rejonowy w Szczytnie, Sąd Rejonowy w Szubinie, Sąd Rejonowy w Śremie, Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej, Sąd Rejonowy w Środzie Wielkopolskiej, Sąd Rejonowy w Świdnicy, Sąd Rejonowy w Świebodzinie, Sąd Rejonowy w Świeciu, Sąd Rejonowy w Świnoujściu, Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu, Sąd Rejonowy w Tarnowie, Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach, Sąd Rejonowy w Tczewie, Sąd Rejonowy w Tomaszowie Lubelskim, Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim, Sąd Rejonowy w Toruniu, Sąd Rejonowy w Trzciance, Sąd Rejonowy w Trzebnicy, Sąd Rejonowy w Tucholi, Sąd Rejonowy w Turku, Sąd Rejonowy w Tychach, Sąd Rejonowy w Wadowicach, Sąd Rejonowy w Wałbrzychu, Sąd Rejonowy w Wałczu, Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi Południe w Warszawie, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi Północ w Warszawie, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie, Sąd Rejonowy w Wągrowcu, Sąd Rejonowy w Wejherowie, Sąd Rejonowy w Węgrowie, Sąd Rejonowy w Wieliczce, Sąd Rejonowy w Wieluniu, Sąd Rejonowy we Włocławku, Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim, Sąd Rejonowy w Wolsztynie, Sąd Rejonowy w Wołominie, Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu, Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu, Sąd Rejonowy w Wyszowie, Sąd Rejonowy w Zabrze, Sąd Rejonowy w Zakopanem, Sąd Rejonowy w Zambrowie, Sąd Rejonowy w Zamościu, Sąd Rejonowy w Zawierciu, Sąd Rejonowy w Żąbkowicach Śląskich, Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli, Sąd Rejonowy w Zgierzu, Sąd Rejonowy w Zgorzelcu, Sąd Rejonowy w Zielonej Górze, Sąd Rejonowy w Złotorzy, Sąd Rejonowy w Złotowie, Sąd Rejonowy w Zwoleń, Sąd Rejonowy w Żaganiu, Sąd Rejonowy w Żarach, Sąd Rejonowy w Żorach, Sąd Rejonowy w Żyrardowie, Sąd Rejonowy w Żywcu;
- 3) sądy wojskowe – w zakresie zwierzchniego nadzoru Ministra Sprawiedliwości w zakresie organizacji i działalności administracyjnej sądów: Wojskowy Sąd Garnizonowy w Gdyni, Wojskowy Sąd Garnizonowy w Lublinie, Wojskowy Sąd Garnizonowy w Olsztynie, Wojskowy Sąd Garnizonowy w Poznaniu, Wojskowy Sąd Garnizonowy w Szczecinie, Wojskowy Sąd Garnizonowy w Warszawie, Wojskowy Sąd Garnizonowy we Wrocławiu, Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu, Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie;
 - 4) Izby morskie – w zakresie zwierzchniego nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad działalnością przewodniczących i wiceprzewodniczących tych izb oraz trybu postępowania przed izbami: Izba Morska w Gdańsku z siedzibą w Gdyni, Izba Morska w Szczecinie, Odwoławcza Izba Morska w Gdańsku z siedzibą w Gdyni;
 - 5) schroniska dla nieletnich i zakłady poprawcze: Młodzieżowy Ośrodek Adaptacji Społecznej w Koszalinie, Młodzieżowy Ośrodek Adaptacji Społecznej w Studzieńcu, Młodzieżowy Ośrodek Adaptacji Społecznej w Szubinie, Schronisko dla Nieletnich w Chojnicach, Schronisko dla Nieletnich w Dominowie, Schronisko dla Nieletnich w Gackach, Schronisko dla Nieletnich w Szczecinie, Schronisko dla Nieletnich w Warszawie-Okęciu, Zakład Poprawczy w Barczewie, Zakład Poprawczy w Białymstoku, Zakład Poprawczy w Gdańsku – Oliwie,

Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Głogowie, Zakład Poprawczy w Grodzisku Wielkopolskim, Zakład Poprawczy w Jerzmanicach-Zdroju, Zakład Poprawczy w Kcyni, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Konstantynowie Łódzkim, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Koronowie, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Laskowcu, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Mrozach, Zakład Poprawczy w Nowem, Zakład Poprawczy w Ostrowcu Świętokrzyskim, Zakład Poprawczy w Poznaniu, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Pszczynie-Łące, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Raciborzu, Zakład Poprawczy w Sadowicach, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Świdnicy, Zakład Poprawczy w Świeciu, Zakład Poprawczy w Tarnowie, Zakład Poprawczy w Trzemesznie, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Warszawie-Falenicy, Zakład Poprawczy w Witkowie, Zakład Poprawczy i Schronisko dla Nieletnich w Zawierciu;

- 6) ośrodki kuratorskie oraz rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne: Ośrodek Kuratorski w Bartoszycach, przy Sądzie Rejonowym w Bartoszycach, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Białej Podlaskiej, przy Sądzie Rejonowym w Białej Podlaskiej, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Białymstoku, przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku, Ośrodek Kuratorski w Bielawie, przy Sądzie Rejonowym w Mrągowie, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Boguszowie-Gorcach, przy Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu, Ośrodek Kuratorski w Brzesku, przy Sądzie Rejonowym w Brzesku, Ośrodek Kuratorski w Busku-Zdroju, przy Sądzie Rejonowym w Busku – Zdroju, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Bychawie, przy Sądzie Rejonowym Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, Ośrodek Kuratorski w Chorzowie, przy Sądzie Rejonowym w Chorzowie, Ośrodek Kuratorski w Chorzowie-Batorym, przy Sądzie Rejonowym w Chorzowie, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Cieszynie, przy Sądzie Rejonowym w Cieszynie, Ośrodek Kuratorski w Człuchowie, przy Sądzie Rejonowym w Człuchowie, Ośrodek Kuratorski w Damnicy, przy Sądzie Rejonowym w Słupsku, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Elblągu, przy Sądzie Rejonowym w Elblągu, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Elblągu, przy Sądzie Rejonowym w Elblągu, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Elku, przy Sądzie Rejonowym w Elku, Ośrodek Kuratorski w Gliwicach, Ośrodek Kuratorski Nr 4 w Głuszyca, przy Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Gorzowie Wielkopolskim, przy Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Gorzowie Wielkopolskim, przy Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim, Ośrodek Kuratorski w Gostyninie, przy Sądzie Rejonowym w Gostyninie, Ośrodek Kuratorski w Grajewie, przy Sądzie Rejonowym w Łomży, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Hrubieszowie, przy Sądzie Rejonowym w Zamościu, Ośrodek Kuratorski w Izbicy, przy Sądzie Rejonowym w Zamościu, Ośrodek Kuratorski w Janowie Lubelskim, przy Sądzie Rejonowym w Biłgoraju, Ośrodek Kuratorski w Jarocinie, przy Sądzie Rejonowym w Jarocinie, Ośrodek Kuratorski w Jastrzębiu-Zdroju, przy Sądzie Rejonowym w Jastrzębiu-Zdroju, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Jeleniej Górze, przy Sądzie Rejonowym w Jeleniej Górze, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Jeleniej Górze, przy Sądzie Rejonowym w Jeleniej Górze, Ośrodek Kuratorski w Kędzierzynie-Koźlu, przy Sądzie Rejonowym w Kędzierzynie-Koźlu, Ośrodek Kuratorski w Kluczborku, przy Sądzie Rejonowym w Kluczborku, Ośrodek Kuratorski Nr 3 w Kłodzku, przy Sądzie Rejonowym w Kłodzku, Ośrodek Kuratorski w Knurowie, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Krakowie, przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie, Ośrodek Kuratorski w Krakowie, przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa-Podgórze w Krakowie, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Legionowie, przy

Sądzie Rejonowym w Legionowie, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Lubartowie, przy Sądzie Rejonowym w Lubartowie, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Lublinie, przy Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Lublinie, przy Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie, Ośrodek Kuratorski Nr 3 w Lublinie, przy Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie, Ośrodek Kuratorski Nr 5 w Lublinie, przy Sądzie Rejonowym Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, Ośrodek Kuratorski Nr 4 w Łęcznej, przy Sądzie Rejonowym Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Łodzi, przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Łodzi, przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, Ośrodek Kuratorski w Malborku, przy Sądzie Rejonowym w Malborku, Ośrodek Kuratorski w Miastku, przy Sądzie Rejonowym w Słupsku, Ośrodek Kuratorski w Mogilnie, przy Sądzie Rejonowym w Inowrocławiu, Ośrodek Kuratorski w Mysłowicach, przy Sądzie Rejonowym w Mysłowicach, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Nowej Rudzie, przy Sądzie Rejonowym w Kłodzku, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Nowogardzie, przy Sądzie Rejonowym w Goleńowie, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Nowym Sączu, przy Sądzie Rejonowym w Nowym Sączu, Ośrodek Kuratorski Nr 3 w Nowym Sączu, przy Sądzie Rejonowym w Nowym Sączu, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Olsztynie, przy Sądzie Rejonowym w Olsztynie, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Olsztynie, przy Sądzie Rejonowym w Olsztynie, Ośrodek Kuratorski w Ostrowcu Świętokrzyskim, przy Sądzie Rejonowym w Ostrowcu Świętokrzyskim, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Piasecznie, przy Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Ośrodek Kuratorski w Pile, przy Sądzie Rejonowym w Pile, Ośrodek Kuratorski w Pińczowie, przy Sądzie Rejonowym w Busku – Zdroju, Ośrodek Kuratorski w Piotrkowie Trybunalskim, przy Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim, Ośrodek Kuratorski w Płocku, przy Sądzie Rejonowym w Płocku, Ośrodek Kuratorski w Poznaniu, przy Sądzie Rejonowym Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Poznaniu, przy Sądzie Rejonowym Poznań-Stare Miasto w Poznaniu, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Poznaniu, przy Sądzie Rejonowym Poznań-Stare Miasto w Poznaniu, Ośrodek Kuratorski Nr 3 w Poznaniu, przy Sądzie Rejonowym Poznań-Stare Miasto w Poznaniu, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Radzynie Podlaskim, przy Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Rudzie Śląskiej, przy Sądzie Rejonowym w Rudzie Śląskiej, Ośrodek Kuratorski Nr 3 w Rzeszowie, przy Sądzie Rejonowym w Rzeszowie, Ośrodek Kuratorski w Sandomierzu, przy Sądzie Rejonowym w Sandomierzu, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Sędziszowie Małopolskim, przy Sądzie Rejonowym w Dębicy, Ośrodek Kuratorski w Siemianowicach Śląskich, przy Sądzie Rejonowym w Siemianowicach Śląskich, Ośrodek Kuratorski Nr 3 w Skierniewicach, przy Sądzie Rejonowym w Skierniewicach, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Słupsku, przy Sądzie Rejonowym w Słupsku, Ośrodek Kuratorski w Sosnowcu, przy Sądzie Rejonowym w Sosnowcu, Ośrodek Kuratorski w Starogardzie Gdańskim, przy Sądzie Rejonowym w Starogardzie Gdańskim, Ośrodek Kuratorski Nr 4 w Starym Sączu, przy Sądzie Rejonowym w Nowym Sączu, Ośrodek Kuratorski w Szczepleszynie, przy Sądzie Rejonowym w Zamościu, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Świdnicy, przy Sądzie Rejonowym w Świdnicy, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Świdniku, przy Sądzie Rejonowym Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, Ośrodek Kuratorski Nr 3 w Świdniku, przy Sądzie Rejonowym Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, Ośrodek Kuratorski Nr 4 w Świebodzicach, przy Sądzie Rejonowym w Świdnicy, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Wadowicach, przy Sądzie Rejonowym w Wadowicach, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Wałbrzychu, przy Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu, Ośrodek Kuratorski Nr 3 w Wałbrzychu, przy

Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu, Ośrodek Kuratorski Nr 5 w Wałbrzychu, przy Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Warszawie, przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Pragi Południe, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Warszawie, przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Pragi Południe, Ośrodek Kuratorski w Wągrowcu, przy Sądzie Rejonowym w Wągrowcu, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Wieluniu, przy Sądzie Rejonowym w Wieluniu, Ośrodek Kuratorski Nr 1 we Włodawie, przy Sądzie Rejonowym w Chełmie, Ośrodek Kuratorski w Wodzisławiu Śląskim, przy Sądzie Rejonowym w Wodzisławiu Śląskim, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Zabrzcu, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Zabrzcu, Ośrodek Kuratorski Nr 3 w Zabrzcu, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Zamościu, przy Sądzie Rejonowym w Zamościu, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Zamościu, przy Sądzie Rejonowym w Zamościu, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Ząbkowicach Śląskich, przy Sądzie Rejonowym w Ząbkowicach Śląskich, Ośrodek Kuratorski w Zielonej Górze, przy Sądzie Rejonowym w Zielonej Górze, Ośrodek Kuratorski Nr 1 w Zielonce, przy Sądzie Rejonowym w Wołominie, Ośrodek Kuratorski Nr 2 w Ziębicach, przy Sądzie Rejonowym w Ząbkowicach Śląskich, Ośrodek Kuratorski w Zwierzyńcu, przy Sądzie Rejonowym w Zamościu; Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Augustowie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Białej Podlaskiej, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Białymstoku, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Bielsku-Białej, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Bolesławcu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Bydgoszczy, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Bytomiu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Chełmie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Chojnicach, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Częstochowie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Elblągu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Gdańsku, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Głogowie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Gorzowie Wielkopolskim, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Jeleniej Górze, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Kaliszu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny Nr 1 w Katowicach, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny Nr 2 w Katowicach, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Kielcach, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Kłodzku, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Koninie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Koszalinie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Krakowie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Krośnie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Lesznie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Lublinie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Łodzi, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Łomży, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Mławie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Mrągowie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Nowym Sączu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Olsztynie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Opolu wraz z filią w Kędzierzynie-Koźlu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Ostrołęce, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Pile, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Piotrkowie Trybunalskim, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Płocku, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny Nr 1 w Poznaniu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny Nr 2 w Poznaniu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Przemyślu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Raciborzu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Radomiu, Ro-

dzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Rzeszowie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Siedlcach, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Sieradzu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Skierniewicach, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Słupsku, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Sosnowcu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Stalowej Woli, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Szczecinie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Szubinie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Świdnicy, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Tarnobrzegu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Tarnowie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Toruniu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Wałbrzychu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny Nr 1 w Warszawie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny Nr 2 w Warszawie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny Warszawa-Praga w Warszawie, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny we Włocławku, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny we Wrocławiu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Zabrzu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Zakopanem, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Zamościu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Zawierciu, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Zduńskiej Woli, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Zielonej Górze.

- 7 7. Wykaz jednostek organizacyjnych, podległych lub podporządkowanych Ministrowi Edukacji Narodowej został zamieszczony w obwieszczeniu Ministra Edukacji Narodowej z 7.10.2014 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Edukacji Narodowej lub przez niego nadzorowanych (M.P. poz. 936).

Zgodnie z tym aktem jednostkami podległymi są:

- 1) Centralna Komisja Egzaminacyjna z siedzibą w Warszawie;
 - 2) Centrum Informatyczne Edukacji z siedzibą w Warszawie;
 - 3) Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku;
 - 4) Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie;
 - 5) Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie;
 - 6) Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi;
 - 7) Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży;
 - 8) Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu;
 - 9) Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie;
 - 10) Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu;
 - 11) Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą z siedzibą w Warszawie.
- Publiczne placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym:
- 1) Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej z siedzibą w Warszawie;
 - 2) Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie.

Jednostkami nadzorowanymi są:

- 1) Instytut Badań Edukacyjnych z siedzibą w Warszawie;
- 2) Publiczne zakłady kształcenia nauczycieli;
- 3) Kolegium Nauczycielskie w Bielsku-Białej prowadzone przez Samorząd Województwa Śląskiego;
- 4) Kolegium Nauczycielskie w Bytomiu prowadzone przez Samorząd Województwa Śląskiego;
- 5) Kolegium Nauczycielskie w Ciechanowie prowadzone przez Samorząd Województwa Mazowieckiego;
- 6) Kolegium Nauczycielskie w Łowiczu prowadzone przez Samorząd Województwa Łódzkiego;